

Asia C-826/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

22.12.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Curtea de Apel București (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

1.7.2021

Valittaja (ensimmäisessä oikeusasteessa kantaja):

Uniunea Producătorilor de Fonograme din România (UPFR)

Vastapuoli (ensimmäisessä oikeusasteessa vastaaja):

Societatea Națională de Transport Feroviar de Călători (SNTFC)
”CFR Călători” SA

Pääasian kohde

Valitus, joka on tehty Tribunalul Bucureștin (Bukarestin alioikeus, Romania) tuomiosta, jolla hylättiin vahingonkorvauskanne, jolla ensimmäisessä oikeusasteessa kantajana ollut ja muutoksenhakumenettelyssä valittajana oleva asianosainen vaati ensimmäisessä oikeusasteessa vastaajana ollutta ja muutoksenhakumenettelyssä vastapuolena olevaa asianosaista maksamaan kohtuullisen korvauksen musiikkiteosten välittämisestä yleisölle. Oikeudellisena kysymyksenä asiassa on se, voidaanko yleisölle välittämisen katsoa olevan kyseessä pelkästään sillä perusteella, että matkustajajunien vaunut on varustettu kuulutuslaitteistoilla.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 267 artiklan nojalla pyydetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan tulkintaa.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Harjoittaako rautatieliikenteen harjoittaja, joka käyttää sellaisia junanvaunuja, joihin on asennettu kuulutuslaitteistot tiedotusten välittämiseksi matkustajille, näin tehdessään tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artiklassa tarkoitettua yleisölle välittämistä?

2) Onko tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artikla esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kuulutuslaitteistojen olemassaoloon perustuvasta yleisölle välittämistä koskevasta olettamasta tilanteesta, jossa kuulutuslaitteiston olemassaoloa edellytetään muussa liikenteenharjoittajan toimintaa sääntelevässä lainsäädännössä?

Unionin oikeuden säännökset ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joihin viitataan

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (jäljempänä tekijänoikeusdirektiivi)

Tuomio 7.12.2006, SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764); tuomio 15.3.2012, Phonographic Performance (Ireland) (C-162/10, EU:C:2012:141); tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym. (C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631); tuomio 15.3.2012, SCF (C-135/10, EU:C:2012:140) ja tuomio 31.5.2016, Reha Trening (C-117/15, EU:C:2016:379)

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista annettu **laki nro 8/1996** (Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe). Laissa säädetään, että esittäjillä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden tai niistä valmistettujen kappaleiden välittömästä tai välillisestä käytöstä radion tai minkä tahansa joukkoviestimen välityksellä, ja tämän korvauksen määrä vahvistetaan menettelyohjeissa. Mainittua oikeutta voi käyttää henkilökohtaisesti tai yhteishallinnointiorganisaatioiden välityksellä. Laissa tarkoitetut, yhteishallinnointiorganisaatioiden ja käyttäjien väliset sopimukset neuvotelluista menettelyohjeista kirjataan pöytäkirjaan, joka talletetaan Romanian tekijänoikeusvirastoon (Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, jäljempänä ORDA). Kaikilla sen alan käyttäjillä, jolle näin julkistetut menettelyohjeet on neuvoteltu, on oikeus hakea niihin muutosta.

ORDAn päätös nro 399/2006 julkaista Romanian virallisen lehden (Monitorul Oficial al României) I osassa menettelyohje, joka koskee kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden tai niistä valmistettujen kappaleiden välittämistä yleisölle sekä taulukoita, joissa esitetään esittäjien ja äänitteiden tuottajien taloudelliset oikeudet (Decizia nr. 399/2006 dell'ORDA pentru publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Metodologiei privind comunicarea publică a fonogramelor publicate în scop comercial sau a reproducerilor acestora și tabelele cuprinzând drepturile patrimoniale ale artiștilor interpreți ori executanți și producătorilor de fonograme), sellaisena kuin sitä on muutettu ORDAn päätöksellä nro 189/2013

”1. *Kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden tai niistä valmistettujen kappaleiden välittämisellä yleisölle* tarkoitetaan niiden välittämistä julkisissa tiloissa (riippumatta siitä, ovatko tilat suljettuja vai avoimia), välittämistavasta riippumatta, mekaanisilla, sähköakustisilla tai digitaalisilla välineillä (vahvistimilla, äänitteiden tai audiovisuaalisten tallenteiden toistolaitteilla, radio- tai televisiovastaanottimilla, tietojenkäsittelylaitteilla tms.).

--

3. *Äänitteiden käyttäjällä* tarkoitetaan tässä menettelyohjeessa mitä tahansa luvan saanutta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka välittää yleisölle kaupallisessa tarkoituksessa julkaistuja äänitteitä tai niistä valmistettuja kappaleita tiloissa, jotka ovat tällaisen käyttäjän hallussa millä tahansa perusteella (omistus-, hallinta-, käyttö- tai vuokraoikeus, alivuokrasuhde tms.).

--

5. Käyttäjä on velvollinen hankkimaan kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden -- yleisölle välittämistä koskevat luvat äänitetuottajien yhteishallinnointiorganisaatioiden -- myöntämien yksinoikeutta sisältämättömien lisenssien muodossa suorittamalla jäljempänä esitettyjen taulukoiden mukaisen korvauksen yleisölle välittämisen tosiasiallisesta kestosta riippumatta.--”

Edellä 5 kohdassa mainitun taulukon mukaan junissa, joissa on kuulutuslaitteisto, kuukausittainen vaunukohtainen korvaus on 30 Romanian leuta (RON).

Siviiliprosessilaki (Codul de procedură civilă)

Lain 329 §:n sanamuoto on seuraava: ”Siltä osin kuin kyse on tuomioistuimen harkintaa ja huolellista arviointia edellyttävistä olettamista, tuomioistuin voi nojautua näihin olettimiin ainoastaan siinä tapauksessa, että oletettua tosiseikkaa on olettaman painoarvon ja uskottavuuden nojalla pidettävä todennäköisenä. Olettamat ovat kuitenkin sallittuja ainoastaan sellaisissa tapauksissa, joissa todistajien käyttö on lain mukaan sallittua.”

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Valittaja, UPFR, on yhteishallinnointiorganisaatio, jolle ORDA on antanut tehtäväksi kerätä äänitetuottajille kuuluvia korvauksia. Vastapuoli, SNTFC, harjoittaa julkista rautatiehenkilöliikennettä.
- 2 Eräissä vastapuolen käyttämistä junatyypeistä kuulutuslaitteisto on liikenneministeriön asetuksen nojalla pakollinen varuste matkustajavaunuissa. Muissa junatyypeissä vastaavaa varustetta ei ole näytetty olevan. Asianosaisten kesken on riidanalaista, mahdollistavatko kyseiset laitteistot äänitteiden välittämisen yleisölle. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tätä seikkaa on selvitettävä täydentävällä todistelulla unionin tuomioistuimelta saatavan vastauksen mukaan. Ei myöskään ole suoria todisteita äänitteiden levittämisestä taustamusiikkina vastapuolen käyttämissä junavaunuissa.
- 3 Tribunalul Bucureștiissa 2.12.2013 nostamassaan kanteessa UPFR vaati, että SNTFC velvoitetaan suorittamaan kohtuullinen korvaus musiikkiteosten välittämisestä yleisölle matkustajajunissa. Tribunalul București hylkäsi kanteen, koska se katsoi, että yleisölle välittämistä ovat ainoastaan sellaiset kuulutuslaitteistot, joilla äänitallenteita on teknisesti mahdollista tarjota yleisön saataville, eikä UPFR ollut näyttänyt toteen, että näin olisi asiassa ollut. Ensimmäisessä oikeusasteessa kantajana ollut UPFR valitti tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 4 Valittaja väittää, että jo se, että vastapuolen käyttämissä matkustajajunien vaunuissa on kuulutuslaitteistot, itsessään merkitsee yleisölle välittämistä. Sen mukaan ei myöskään ole tarpeen erottaa toisistaan vaunuja, joissa on yksinkertaiset kuulutuslaitteistot, ja vaunuja, joiden kuulutuslaitteistoissa on myös äänitteiden välittämiseksi tarvittavat ominaisuudet, koska kaikki vastapuolen kuulutuslaitteistot mahdollistavat valittajan mukaan myös äänitteiden välittämisen yleisölle.
- 5 Vastapuoli vaatii tämän väitteen hylkäämistä sillä perusteella, että kohtuullisia korvauksia on maksettava ainoastaan äänitteiden tosiasialliseen levittämiseen perustuvasta välittämisestä yleisölle eikä valittaja ole näyttänyt toteen, että tällaista olisi tapahtunut. Teknisiä kuulutuslaitteistoja, jotka ovat sekä kansallisen sääntelyn että unionin oikeuden säännösten nojalla pakollinen varuste, ei voida rinnastaa yleisölle välittämiseen, eivätkä ne voi olla riittävä peruste olettaa, että yleisölle välittämistä tapahtuu.
- 6 Ensimmäisessä oikeusasteessa vastaaja vaati, että unionin tuomioistuimelle esitettäisiin näitä kysymyksiä koskeva ennakkoratkaisupyyntö, mutta Tribunalul București hylkäsi vaatimuksen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kiinnitti viran puolesta uudelleen asianosaisten huomion tähän kysymykseen ja päätti esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 7 **Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen** osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää tarpeellisena tarkastella kahta alakysymystä: 1) merkitseekö kuulutuslaitteistojen asentaminen yleisölle välittämistä ja 2) onko taustamusiikin käyttö junien matkustajavaunuissa luonteeltaan voittoa tavoittelevaa.
- 8 *Ensimmäisen alakysymyksen* osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa 7.12.2006 annettuun tuomioon SGAE, jossa unionin tuomioistuin katsoi, että hotellihuoneisiin sijoitettujen televisiovastaanottimien olemassaolossa yhdistettynä hotellin asiakkaiden – jotka muodostavat uuden yleisön, koska vieraat vaihtuvat usein – huoneisiin toimitettuihin televisiosignaaleihin on kyse yleisölle välittämisestä, jonka tarkoituksena on saada voittoa, koska kyse on hotellin lisäpalvelusta. Tämän unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella valtaosa kansallisista tuomioistuimista katsoisi, että äänitallenteita yleisölle toistavien laitteiden asentaminen on yleisölle välittämistä riippumatta siitä, onko välittämistä tosiasiallisesti tapahtunut vai ei.
- 9 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, ettei tämä ole unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön tarkoitus. Tarkasteltuaan 7.12.2006 annettua tuomiota SGAE ja 15.3.2012 annettua tuomiota Phonographic Performance (Ireland) se nimittäin toteaa, ettei pelkkä televisiovastaanotinten asentaminen hotellihuoneisiin riitä, vaan lisäksi tarvitaan hotellinpitäjän tietoinen päätös toimittaa televisiosignaaleja ”uuden yleisön” muodostavien asiakkaiden huoneisiin.
- 10 Kun tätä oikeuskäytäntöä sovelletaan nyt tarkasteltavaan tapaukseen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että valittajan on esitettävä näyttöä paitsi kuulutuslaitteistojen olemassaolosta myös vastapuolen aikomuksesta välittää matkustajille julkisesti äänitteitä osoittamalla erilaisin todistelukeinoin, että yleisölle välittämistä tosiasiallisesti tapahtuu matkustajajunissa.
- 11 *Toinen alakysymys* tulisi tarkasteltavaksi siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin toteaisi, että pelkkä kuulutuslaitteistojen olemassaolo merkitsee yleisölle välittämistä. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan nimittäin silloin, kun arvioidaan, onko yleisölle välittämistä tapahtunut, olennainen kriteeri on välittämisen voittoa tavoitteleva luonne.
- 12 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa 7.12.2006 annettuun tuomioon SGAE ja 4.10.2011 annettuun tuomioon Football Association Premier League ym., joiden nojalla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että jos rautatieliikenteen harjoittaja asentaisi joihinkin vaunuihin laitteita, joilla matkustajat saisivat musiikkiteoksia tai yleisemmin henkisen luomistyön tuloksena syntyneitä teoksia yksilöllisesti saatavilleen (esimerkiksi kosketusnäyttöjä, radiolaitteita, kuulokkeilla varustettuja laitteita, joilla olisi mahdollista valita tiettyjä audiovisuaalisia teoksia tai musiikkiteoksia), tällainen

palvelu olisi yleisölle välittämistä ja sitä tarjottaisiin epäilemättä siinä tarkoituksessa, että se lisäisi junamatkan kaupallista houkuttelevuutta, toisin sanoen voiton saamiseksi.

- 13 Välittämisen voittoa tavoitteleva luonne on toisaalta kuitenkin kyseenalainen siinä tapauksessa, että musiikkikappaleita tai katkelmia musiikkikappaleista tarjotaan vain taustamusiikkina junamatkan aikana. Voidaan tuskin olettaa, että potentiaalinen asiakas valitsee matkaansa varten junan sen musiikin perusteella, jota hän voisi matkan aikana kuulla. Romanian junaliikenteessä on sitä paitsi hyvin vähän kilpailua, koska useimmilla rataosuuksilla liikennettä harjoittaa vain yksi toimija. Merkityksellisiä valintakriteerejä olisivat siis junan aikataulu, suora yhteys, matkan kesto ja vaunujen mukavuus, mutta viimeksi mainittu näkökohta ei sisältäisi kaikille matkustajille välitettävää musiikkia, jonka valtaosa heistä voisi päinvastoin kokea häiritseväksi.
- 14 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa 15.3.2012 annetun tuomion SCF taustalla olleeseen ratkaisuehdotukseen sekä 31.5.2016 annettuun tuomioon Reha Training ja katsoo, että nyt tarkasteltavan tapauksen tosiseikasto muistuttaa pikemminkin näistä tuomioista ensin mainitun taustalla ollutta tosiseikastoa, koska määräävänä tekijänä tässäkin on rautatieliikenteen alan monopolia muistuttava tilanne, joka ei jätä matkustajalle nyt tarkasteltavan palvelun osalta todellista valinnanvaraa.
- 15 **Toisen ennakkoratkaisukysymyksen** osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa, että kansallinen lainsäädäntö edellyttää, että tietyissä matkustajavaunuissa on kuulutuslaitteistot ja että ORDAn päätöksellä nro 399/2006 hyväksytyn menettelyohjeen mukaan korvausta on maksettava jokaisesta kuulutuslaitteistolla varustetusta junasta. Tällaisessa tilanteessa vallitsee toisin sanoen oletama, joka koskee yleisölle välittämistä.
- 16 Kansallisessa lainsäädännössä omaksuttu pakollinen yhteishallinnointijärjestelmä ja neuvoteltujen menettelyohjeiden pakollista yleisvaikutusta koskeva sääntely eivät kuitenkaan voi siinä määrin muuttaa direktiivin 2001/29 3 artiklan soveltamismekanismeja, että viestinten olemassaolo itsessään riittäisi synnyttämään velvoitteen maksaa korvauksia. Pelkkää yleisölle välittämisen mahdollistavien teknisten välineiden olemassaoloa ei nimittäin voida rinnastaa itse välittämiseen, eikä se oikeudellisesti voi synnyttää velvoitetta maksaa korvauksia.
- 17 Näin ollen toisen ennakkoratkaisukysymyksen kohteena olevaa oletamaa ei voitaisi johtaa pelkästään kuulutuslaitteistojen olemassaolosta, vaan lisäksi tarvittaisiin näyttöä muista seikoista, jotka osoittaisivat, että yleisölle välittämistä on tosiasiaassa tapahtunut.